

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Kowalski

SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 grudnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 7 lipca 2022 r., I ACa 449/21,
w sprawie z powództwa Z.G., D.G. i D.G.1
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie, ewentualnie o zapłatę,

1) oddala skargę kasacyjną,

**2) zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 1800 zł
(tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

Maciej Kowalski

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

(G.N.-J.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 20 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Legnicy ustalił, że bliżej określona umowa kredytu na cele mieszkaniowe zawarta 11 czerwca 2007 r. przez powodów Z.G., D.G. i D.G. z Bank.1 spółką akcyjną w W. (obecnie Bank spółka akcyjna w W.) jest nieważna (pkt I) i orzekł o kosztach procesu (pkt II).

2. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 7 lipca 2022 r. oddalił apelację (pkt 1) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

3. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy i zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny wynika, że powodowie, działając jako konsumenci, zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu hipotecznego, w którym kwota kredytu została wyrażona w walucie polskiej, ale była indeksowana do waluty obcej – franka szwajcarskiego. Transze kredytu, w wysokości 180 000 zł, 60 000 zł i 30 000 zł wykorzystane były w PLN, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transz według kursu kupna dewiz dla CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku kredytującym w dniu wykorzystania danej transzy. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w CHF, a ich spłata dokonywana była złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku kredytującym w dniu spłaty.

Sądy obu instancji zgodnie uznały, że umowa kredytu i regulamin banku zawierają niedozwolone postanowienia (klauszule abuzywne). Regulacje umowne, zgodnie z którymi dokonywano obliczeń kwoty kredytu i rat z odniesieniem do franka szwajcarskiego, uchylały dobrym obyczajom, jak też naruszały równowagę stron, skoro wysokość zobowiązania i rat kredytu była ustalana przez bank według reguł nieznanych kredytobiorcy. Klauszule te nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Powodom jako konsumentom nie dano możliwości poznania kryteriów mechanizmu, zgodnie z którymi przeliczane było ich zobowiązanie kredytowe.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że eliminacja uznanych za abuzywne klauzul indeksacyjnych powoduje upadek całej umowy kredytowej, bowiem wobec niezwiązania abuzywnymi klauzulami umowa nie może być wykonywana. Wolą stron

było zawarcie umowy z warunkiem walutowym, a eliminacja tego warunku powoduje zupełną zmianę charakteru umowy, jej głównego przedmiotu. Niedopuszczalne było zaś zastąpienie wyeliminowanych z umowy postanowień umownych stanowiących klauzule abuzywne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Sąd drugiej instancji uznał w związku z tym, że umowa jest kredytu jest nieważna w całości.

4. Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i wnosząc m.in. o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i poprzedzającego go wyroku pierwszej instancji oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił naruszenie: 1) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przez pojęcie „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem” należy rozumieć całą jednostkę redakcyjną konkretnej umowy, a nie wyrażoną w tych jednostkach, dającą się wyodrębnić normę prawną regulującą zachowania stron stosunku prawnego; 2) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. XLIX ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz art. 41 ustawy z dnia 29 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe przez ich niezastosowanie do spornej umowy; 3) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawach nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez dokonanie ich błędnej wykładni, polegającej na przyjęciu, że związanie stron umową kredytu w pozostałym zakresie po wyeliminowaniu z jej treści postanowień niedozwolonych nie jest możliwe; 4) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że klauzula kursowa, stanowiąca główne świadczenie stron, nie wiąże powodów, jako że nie została sformułowana w sposób jednoznaczny.

5. Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Zarzuty skarżącego skupiają się wokół następujących kwestii: uznania klauzul umownych za abuzywne, możliwości stosowania przepisów dyspozytywnych

w celu określenia kursu waluty obcej po wyeliminowaniu z umowy klauzul abuzywnych i skutków wyeliminowania tych klauzul dla dalszego trwania umowy.

7. Nieuzasadnione jest twierdzenie skarżącego, leżące u podstaw pierwszego ze sformułowanych zarzutów, że w świetle art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 konieczna jest rozłączna ocena klauzuli ryzyka walutowego (powiązania zawartej umowy z walutą obcą) i klauzuli spreadu walutowego. Sąd Najwyższy uznaje, że użyte w art. 385¹ § 1 zd. 1 k.p.c. sformułowanie „postanowienia umowy” nie może być pojmowane jako równoznaczne z wyodrębnioną graficznie jednostką redakcyjną tekstu kontraktu albo ze zdaniem w sensie gramatycznym. Przedmiotem badania z perspektywy art. 385¹ § 1 zd. 1 k.p.c. jest zatem mający samodzielne znaczenie normotwórcze fragment umowy – niezależnie od tego, czy stanowi on wyodrębnioną graficznie i gramatycznie całość, czy fragment większej jednostki redakcyjnej (np. paragrafu, punktu lub zdania) albo daje się wywieść w drodze wykładni z szeregu wyodrębnionych elementów lub zdań (wyrok SN z 6 grudnia 2024 r., II CSKP 132/23, OSNC 2025, nr 9, poz. 84). Nie oznacza to jednak, że ma rację skarżący dążący do wyodrębnienia w umowie dozwolonych klauzul ryzyka walutowego oraz niedozwolonych klauzul spreadowych. Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula spreadowa nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu przeliczeniowego i wynikającego z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule te składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm przeliczeniowy są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczepienie jest zabiegiem sztucznym (zob. wyroki SN: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 910/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 8 listopada 2023 r., II CSKP 2099/22). Niezależnie od

powyższego należy stwierdzić, że ocena trafności poglądu przedstawionego przez skarżącego w powyższej kwestii nie ma znaczenia dla sprawy, gdyż także wyodrębnienie klauzuli kursowej i uznanie, iż tylko ona ma charakter niedozwolony, prowadzi do wniosku, że umowa stron nie nadaje się do dalszego wykonywania (zob. wyrok SN z 27 lutego 2025 r., II CSKP 1815/22, podobnie wyrok SN z 16 maja 2025 r., II CSKP 396/23).

8. Niezasadny okazał się także zarzut błędnej wykładni art. 385¹ § 2 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. prowadzącej do przyjęcia, że klauzula kursowa, określająca główne świadczenie stron, nie wiąże powodów, ponieważ nie została sformułowana w sposób jednoznaczny. Bank błędnie zidentyfikował, z jakich przyczyn Sąd Apelacyjny ocenił, że sporne postanowienia umowne nie są jednoznaczne. Zasadnicza kwestia nie sprowadzała się do tego, że powodowie nie mogli przewidzieć w dniu zawarcia umowy, ile będą ostatecznie świadczyć na rzecz banku. Taki stan jest bowiem zwykłym skutkiem umów z elementem przewalutowania, rodzących długoterminowe zobowiązania. Rzecz sprowadzała się natomiast do tego, że źródłem niepewności co do wysokości świadczeń stron nie były obiektywne i wyjaśnione w umowie czynniki zewnętrzne, lecz przyznana bankowi w umowie możliwość dowolnego kształtowania treści tabeli kursowej. W konsekwencji powodowie nie tylko nie mogli wiedzieć, ile wynosić będzie saldo ich zadłużenia (wyrażanego w walucie obcej) po wypłacie kredytu i jak kształtować się będzie wysokość rat, lecz także nie znali mechanizmu, na podstawie którego wartości te miały być ustalane (wyrok SN z 6 listopada 2025 r., II CSKP 757/23).

9. Nie zasługiwał na uwzględnienie także zarzut skarżącego podważający ustalenia Sądu Apelacyjnego o niemożliwości zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi. Należy przede wszystkim stwierdzić, że uznanie postanowień określających zasady przeliczania kwoty kredytu udzielonego w CHF na złote polskie oraz uiszczanych spłat na walutę obcą za niedozwolone postanowienia umowne oznacza, iż zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one strony powodowej. Sąd Najwyższy w niniejszy składzie jest przy tym związany zajętym w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), stanowiskiem, że klauzule indeksacyjne uznane za niedozwolone postanowienia umowne nie mogą być

zastąpione innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego lub innych unormowaniach. Jak wyjaśniono w powyższej uchwale, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce takiego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów, a w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Według art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą jej podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej, co oznacza, że wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

10. Także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że modyfikacja umowy przez uzupełnienie jej luk byłaby sprzeczna z celem zapobiegania kolejnym naruszeniom, co jest istotą dyrektywy 93/13. Przedsiębiorca, mając świadomość braku sankcji, mógłby w dalszym ciągu stosować nieuczciwe praktyki oraz abuzywne klauzule, bowiem wiedziałby, że jedyną konsekwencją byłoby zastąpienie niedozwolonych postanowień innymi, co pozostawałoby bez wpływu na ważność wadliwego stosunku prawnego. Taki wniosek wynika z ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którym, gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13 (zob. wyroki: z 14 czerwca 2012 r., C-618/10; z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17).

11. Nietrafny był także zarzut podważający rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego co do skutków wyeliminowania niedozwolonych klauzul dla dalszego istnienia umowy. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2).

12. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną.

13. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i § 3 w zw. z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Maciej Kowalski

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

(R.N.)

[SOP]